Socialutskottets betänkande

1981/82:31

om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område (prop. 1981/82:60 i viss del)

Propositionen m .m.

I proposition 1981/82:60 har regeringen (socialdepartementet), såvitt nu är i fråga (moment 2 i hemställan i propositionen), föreslagit riksdagen att anta ett vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen (1960:409) om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område. Lagförslaget, som rör rätten att utprova och tillhandahålla kontaktlinser, fogas vid betänkandet som bilaga.

Propositionen i övrigt har behandlats av utskottet i betänkande SoU 1981/82:27.

Motion

I motion 1981/82:149 av Gullan Lindblad (m) hemställs

1. att riksdagen beslutar att tidpunkten för behörighetskraven för kontaktlinsutprovande optiker fastställs till den 1 januari 1983,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande utbildnings- och dispensmöjligheter.

Utskottet

I propositionen läggs det fram ett förslag till lag om ändring i lagen (1960:409) om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område, den s. k. kvacksalverilagen. Lagändringen syftar till att begränsa rätten att utprova och tillhandahålla kontaktlinser till personer med särskild kompetens för sådan verksamhet.

Icke legitimerade optiker är inte hälso- och sjukvårdspersonal och står därmed inte under tillsyn av socialstyrelsen. Deras verksamhet regleras endast av den s. k. kvacksalverilagen. Denna lag förbjuder bl. a. vissa åtgärder som kan utsätta patienter för risker. I lagen anges inte utprovning av kontaktlinser som en sådan åtgärd. Enligt hittills gällande regler kan alltså optiker, som inte är legitimerade, fritt ägna sig åt utprovning av kontaktlinser.

För legitimerade optiker gäller att endast den som gått igenom den utbildning socialstyrelsen föreskrivit eller som av styrelsen förklarats behörig härtill får utprova och tillhandahålla kontaktlinser (SOSFS 1981:11, 12 och 113). Verksamheten skall ske i samarbete med ögonläkare. Vissa äldre

bestämmelser tillämpas under en övergångsperiod.

En påtaglig risk för medicinska biverkningar har visat sig vara förknippad med kontaktlinsverksamheten. Regeringen har därför funnit att verksamheten bör vara förbehållen läkare samt legitimerade optiker med särskild utbildning i kontaktlinsteknik. Mot den bakgrunden föreslås att 2 § kvacksalverilagen, vilken innehåller en uppräkning av vilka former av verksamhet som inte får utföras av andra än hälso- och sjukvårdspersonal, kompletteras så att utprovning och tillhandahållande av kontaktlinser innefattas. En följdändring föreslås i 5 §, som avser verksamhet utövad av den som inte är svensk medborgare. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1982. Om lagförslaget går igenom kommer alltså optiker som saknar legitimation i fortsättningen inte att få ägna sig åt kontaktlinsutprovning.

I motion 1981/82:149 av Gullan Lindblad (m) görs gällande att det i Sverige finns ett stort antal kontaktlinsutprovande optiker som saknar behörighet för verksamheten eller möjlighet att erhålla sådan behörighet. Enligt motionären har optikerna själva räknat med att ca 250 av 400 utprovningsställen kommer att försvinna på grund av de nya behörighetskraven, om inte särskilda åtgärder vidtas. Motionären anser att det är nödvändigt med en "mjuk" övergångstid för de optiker som står inför risken att behöva upphöra med sin yrkesverksamhet.

Utskottet har under hand inhämtat att ca 300 leg. optiker ägnar sig åt kontaktlinsverksamhet i landet. Därav är ca 200 genom särskild utbildning i kontaktlinsteknik eller genom avsevärd praktisk erfarenhet av kontaktlinstillpassning behöriga enligt socialstyrelsens föreskrifter i ämnet. Ett fåtal icke legitimerade optiker, 5–6 stycken, bedriver också kontaktlinsverksamhet. Ingen av dem har dock kontaktlinsverksamhet som huvudsyssla.

Institutet för optometri ordnar kurser i kontaktlinsutprovning för legitimerade optiker. Godkänd examen från institutet ger behörighet i enlighet med socialstyrelsens föreskrifter. För att underlätta för de legitimerade optiker som saknar sådan behörighet har socialstyrelsen kommit överens med institutet om dispens från de vanliga intagningsbestämmelserna till kursen för dem som antas till utbildningen före den 1 juli 1982. En femårig praktisk erfarenhet som legitimerad optiker av kontaktlinsverksamhet skall räcka för att bli antagen. Information om kursen kommer att ges via annonser i fackpressen.

Utskottet delar uppfattningen att det med hänsyn till patienternas krav på medicinsk säkerhet är nödvändigt med regler om särskild behörighet för att få ägna sig åt kontaktlinsverksamhet. I enlighet med regeringens förslag bör de härav betingade lagändringarna träda i kraft den 1 juli 1982.

De i motionen upptagna frågorna har, såvitt avser legitimerade optiker, inte något samband med den här aktuella lagstiftningsfrågan. Med hänsyn till vad som ovan anförts om åtgärder som vidtagits för att underlätta för legitimerade optiker som saknar behörighet att erhålla sådan anser utskottet

att det inte är påkallat med någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen. Vid denna bedömning beaktar utskottet att socialstyrelsen har möjlighet att meddela dispens i fråga om behörighet att utprova kontaktlinser för personer som antagits till utbildning i kontaktlinsteknik intill dess utbildningen avslutats.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1960:409) om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område,
2. att riksdagen avslår motion 1981/82:149 av Gullan Lindblad (m).

Stockholm den 9 mars 1982

På socialutskottets vägnar
GÖRAN KARLSSON

Närvarande: Göran Karlsson (s), Gabriel Romanus (fp), Karl Leuchovius (m), Evert Svensson (s), Anna-Greta Skantz (s), John Johnsson (s), Ivar Nordberg (s), Blenda Littmarck (m), Karin Israelsson (c),* Kersti Swartz (fp), Anita Bråkenhielm (m), Stig Alftin (s), Gunhild Bolander (c), Maria Lagergren (s) och Marianne Karlsson (c)*.

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Bilaga

I proposition 1981/82:60 framlagt lagförslag, vilket tillstyrkts av utskottet.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1960:409) om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område

Härigenom föreskrivs att 2 och 5 §§ lagen (1960:409) om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Under utövning av verksamhet som avses i 1 § första stycket må ej någon	
a) behandla sådana smittsamma sjukdomar, som *avses i 2 och 24 §§ epidemilagen*, eller *tuberkulos*, veneriska sjukdomar, kräfta och andra elakartade svulster, sockersjuka, epilepsi eller sjukliga tillstånd i samband med havandeskap eller förlossning;	a) behandla sådana smittsamma sjukdomar som *regeringen med stöd av 4 § smittskyddslagen (1968:231) hänfört till allmänfarliga sjukdomar* eller veneriska sjukdomar;
	b) behandla kräfta och andra elakartade svulster, sockersjuka, epilepsi eller sjukliga tillstånd i samband med havandeskap eller förlossning;
b) Undersöka eller behandla barn, innan det fyllt åtta år; *eller*	*c)* undersöka eller behandla barn, innan det fyllt åtta år;
c) utan personlig undersökning av den som sökt honom lämna skriftliga råd eller anvisningar för hans behandling.	*d)* utan personlig undersökning av den som sökt honom lämna skriftliga råd eller anvisningar för hans behandling; *eller*
	e) utprova eller tillhandahålla kontaktlinser.
5 §	
Den som ej är svensk medborgare må ej utöva verksamhet som avses i 1 § första stycket.	
Vad nu sagts skall ej utgöra hinder för den som ej är svensk medborgare att åt allmänheten utprova glasögon och andra optiska hjälpmedel för seendet.	Vad nu sagts skall ej utgöra hinder för den som ej är svensk medborgare att åt allmänheten utprova glasögon och andra optiska hjälpmedel för seendet *än kontaktlinser*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982.

GOTAB 70667 Stockholm 1982